

ilustrace k Erbenově Kytici, z dalších titulů vyberme díla Villonova, Shakespearova, Máchova, Seifertova či Čapkova. Mezi nejznámější obrazy L. Jiřincové patří olejomalba *Snění z Fin de Siecle*. Vystaveno bylo i pozdní dílo z devadesátých let, včetně akvarelu *Dvě dívky*, její vůbec poslední práce.

Není snad třeba znovu hodnotit nesporné kvality díla Ludmily Jiřincové. Výstava z jejího odkazu Národnímu muzeu, kterou autorsky připravila Marie Burešová, byla milým pohlazením této originální citlivé ženy, která se nikdy nezařadila do žádného výtvarného proudu a která dokázala zhmotnit i ty nejjemnější prožitky. Citujme znovu Kamila Bednáře:

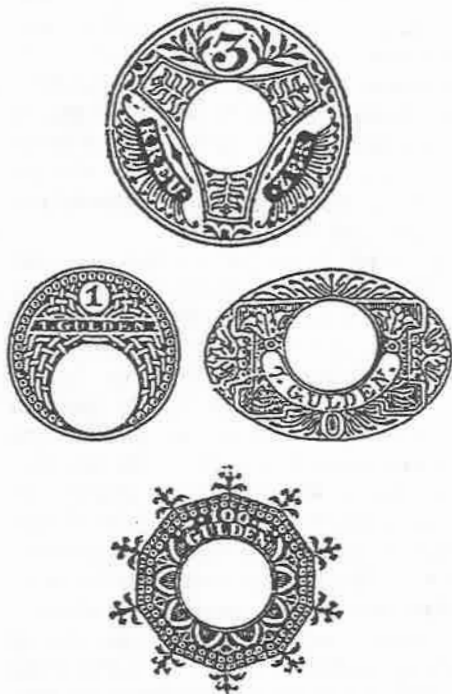
*„Děk bdělé malířce, že dotýká se
dna pravdy věcí zakotvených v kráse,
jež naším duším sestrou je,
tam z nadhvězdného orloje.“*

Hedvika Novotná

Nejstarší kolký na území Českých zemí (1686–1854)

4. 9. – 4. 10. 1998, kople.

V autorské spolupráci připravili Zuzana Holečková a Jiří Kořínek unikátní výstavu. V ní Numizmatické oddělení Národního muzea dalo poprvé nahlédnout do své rozsáhlé sbírky kolků. Muzeum tento unikátní soubor zakoupilo v roce 1936 od chebského rodáka Ladislava Hanuse, důstojníka kavalérie a od počátku století pražského poštmistra, sběratele. Sběrka kromě unikátního souboru kolků listinných obsahuje také kolký kalendářové, kolký z hracích karet i kolký novinové. Její součástí jsou také doklady o používání kolků na území bývalého Rakousko-Uherska od počátku kolkování, tedy od roku 1686, až do roku 1918.

Na výstavu byly z této sbírky vybrány pouze kolký z českých zemí. Období, z něhož exempláře pocházejí, je ohraničeno léty 1686 až 1854, kdy měly kolký podobu kolkových razítek. Teprve potom byly zavedeny kolkové známky, které se v praxi používají dodnes. V roce 1686 zavedl v Čechách císař Leopold I. kolkování právních a obchodních listin, které však bylo pro odpor zemských stavů po sedmi letech zastaveno. Kolkovou dávkou pak v Čechách, na Moravě a ve Slezsku v roce 1748 znovu obnovila císařovna Marie Terezie, jejíž výdaje se zvýšily v souvislosti s vedením války o trůn.

Kolek byl na kolkovní listinu vytištěn před jejím sepsáním. Tyto listiny opatřoval kolký kolkovní úřad, centrální byl ve Vídni, další byly v některých hlav-

ních městech jednotlivých částí říše. Kolkovní úřad pro Čechy sídlil v Praze a vydával kolky v hodnotách 2, 3 a 15 krejcarů, které byly opatřeny razítkem s českým lvem. Pro hodnotu 60 krejcarů určil úřad krásné razítko s královskou korunou. Brněnský úřad pro Moravu používal moravskou orlici, opavský pro Slezsko pak orlici slezskou.

Za vlády Marie Terezie byly ve velké oblibě kalendáře vydávané v knižní podobě. Císařovna tedy povolila roku 1748 stavům v českých zemích vybírat formou kolku kalendářní daň. Takové kolky byly jiné než ty, které se tiskly na listiny, a kalendáře se jimi opatřovaly na titulní straně. V roce 1762 byla zavedena daň hrací, kdy byly kolky opatřovány hrací karty. V roce 1789 pak ještě přibývá daň z novin, periodických publikací a kramářských písní vydávaných tiskem, díky které se objevuje kolek novinový.

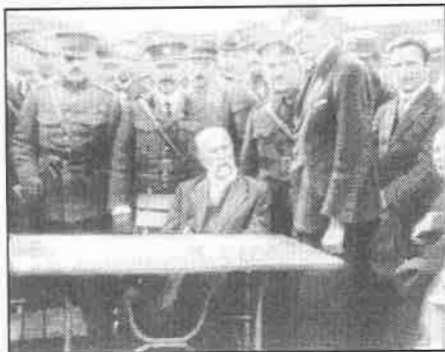
Výstava nejvýznamnějších exponátů ze sbírky Ladislava Hanuse poskytla svým návštěvníkům nejen zajímavou podívanou, ale zároveň je poučila o systému kolkování v rakouské monarchii. Sbíрка jako taková je evropským unikátem. Nemá jinde v Evropě obdoby.

Vladislava Barhoňová

Osmdesáté výročí vzniku Československé republiky a československého letectví

10. vernisáž, 13. 10. – 1. 11. 1998, přednáškový sál.

Dějiny československého vojenského a civilního letectví se datují od vzniku samostatné Československé republiky. Již 29. října 1918 byly položeny základy československého letectví v rámci 3. odboru ministerstva národní obrany, 30. října byl vytvořen 1. československý letecký

sbor a během dalších čtrnácti dnů i Svaz československých pilotů, pozdější Svaz letců. Ještě v téže roce vzniká podnik Letecký arsenál (později Hlavní letecké dílny, resp. Letov), hned poté Aero s hlavními konstruktéry Vlasákem a Husníkem a firma Avia, kde byla vyrobena jedna z nejrychlejších stíhaček své doby – BH 1. V roce 1923 vznikají Československé státní aerolinie a 29. října je zahájen provoz na lince Praha–Bratislava.

Úspěšný vývoj československého letectví byl přerušěn v momentu okupace českých zemí nacistickým Německem. V Protektorátu Čechy a Morava byla veškerá letadla konfiskována (vojenská ve prospěch Luftwaffe, ostatní převzala německá dopravní společnost Luft-hansa) a český letecký průmysl se stal součástí německých leteckých koncernů pracujících pro Říši. Tehdy však nastává slavná kapitola československých letců, zapojených do protinacistického odboje. Část letců odchází bojovat do Polska, další do Francie a po její kapitulaci do Velké Británie, stíhací perut vznikla v Sovětském svazu. Britský ministerský předseda ocenil československé letce slovy: „V dějinách lidstva ještě nikdy neděkovali tak mnozí tak malému počtu lidí za tak mnohé.“ Jmenujme ze seznamu těchto